

Gransknings- promemoria 2018

Stockholm Vatten och Avfall AB

Granskningspromemoria
från Stadsrevisionen

Nr 9, 2019

Dnr: 3.1.4-9/2019

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolag. Stadsrevisionen i Stockholm stad granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I årsrapporter för nämnder och granskningspromemorior för bolagsstyrelser sammanfattar stadsrevisionen det gångna årets granskningar och bedömningar av verksamheten. Granskningar som genomförs under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på stadsrevisionens hemsida, www.stockholm.se/revision. De kan också beställas från revisionskontoret, revision.rvk@stockholm.se.

Innehåll

1. Planering och genomförande	1
2. Redogörelse för granskningsresultatet.....	1
2.1 Intern kontroll	1
2.2 Bolagets ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat	5
3. Uppföljning av tidigare års granskningar	9

Bilagor

Bilaga 1 – Uppföljning av lämnade rekommendationer	10
--	----

1. Planering och genomförande

Årets granskningsinsats har planerats tillsammans med samtliga lekmannarevisorer vid ett planeringsmöte i april 2018. Under året har följande möten genomförts:

- Vid planeringsmöte i maj informerade lekmannarevisorn om det granskningsuppdrag som revisionskontoret fått. Den auktoriserade revisorn presenterade sitt Planerings-PM.
- Resultatet av granskningen av intern kontroll och delårsbokslutet per 2018-08-31 rapporterades vid ett gemensamt avstämningmöte, där bolagets ledning deltog.
- Under granskningsåret har revisionskontoret sammanträffat med bolagets ledning i samband med information och avstämning av genomförda granskningar.

Årets granskning har enligt fastställd granskningsplanering omfattat att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Denna granskningspromemoria har faktakontrollerats av bolaget.

Ansvarig för granskningen av bolagets verksamhet har varit Hans Classon vid revisionskontoret.

2. Redogörelse för granskningsresultatet

2.1 Intern kontroll

I detta avsnitt redovisas en granskning av bolagets interna kontroll. Av granskningen framgår i vilken utsträckning arbetet är integrerat i organisationen, i system och det löpande arbetet samt om bolaget utvärderar och följer upp den interna kontrollen.

Den samlade bedömningen, grundad på årets granskning, är att bolagets styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten varit tillräcklig. De iakttagelser som ligger till grund för denna bedömning redovisas nedan. Av redovisningen framgår att inga väsentliga brister har noterats.

Arbetet med den interna kontrollen är integrerat i organisation, system och det löpande arbetet. Bolaget har en årlig riskbedömning som fångar upp väsentliga risker och hur de ska hanteras. Utifrån denna har en plan för intern kontroll upprättats. Planen för 2018 har fastställts av styrelsen i december 2017. Internkontrollgranskningen genomförs som del i den interna miljö- och kvalitetsrevisionen. Avvikelse sammanställs i en granskningsrapport som kommer att rapporteras till styrelsen i mars 2019.

2.1.1 Uppföljande granskning av direktupphandling

En granskning av bolagets direktupphandlingar genomfördes 2017. Den resulterade i bedömningen att bolaget inte har en tillräcklig intern kontroll för att säkerställa att riktlinjerna för direktupphandling efterlevs. Bedömningen grundades på att resultatet från den verifierande granskningen visade att gränsvärdet för direktupphandling överskridits i en av de granskade upphandlingarna och att offerter inte infordrats i två upphandlingar över 100 tkr. Bolaget rekommenderades att säkerställa att Lag om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF) efterlevs vad gäller konkurrensutsättning samt att dokumentation sker av genomförda direktupphandlingar.

lakttagelser

Bolaget har antagit regler för direktupphandling som bygger på stadens riktlinjer. Bolagets regler finns tillgängliga för personalen på bolagets intranät. Det görs ingen systematisk uppföljning av att riktlinjerna följs. Dock sker viss uppföljning av upphandlingar över 100 tkr.

Stadens dokumentationsmall för direktupphandling används inte av bolaget. Från februari 2018 dokumenteras upphandlingar över 100 tkr i bolagets nya ärendehanteringssystem.

En verifierande granskning har genomförts där sju direktupphandlingar över 100 tkr har granskats. Granskningens visar att det inte finns avtal upprättat för en leverantör som bolaget direktupphandlat för 362 tkr till den 1 augusti 2018. Endast en offert har infordrats. Anledningen är enligt bolaget att det bara finns denna leverantör som kan leverera aktuell tjänst.

Revisionskontorets bedömning

Revisionskontoret bedömer att bolaget i huvudsak har åtgärdat de brister som konstaterades i föregående års granskning

2.1.2 Entreprenörsbyte för insamling av avfall

Brister konstaterades i samband med bytet av entreprenörer i oktober 2017 för insamling av hushållsavfall som genomfördes.

Revisionskontoret har kartlagt hur bolaget hanterade de störningar i insamling av hushållssopor som uppkom i samband med bytet och hur uppföljning sker av att de nu anlitate entreprenörerna fullföljer sitt uppdrag.

lakttagelser

Riskerna med bytet var tidigt identifierade av Stockholm Vatten och Avfall AB, och åtgärder hade tagits fram för hur de skulle förebyggas och hur bolaget skulle agera om de ändå inträffade. Bland annat upprättades ett nyckelregister för att förebygga risken med att nyckelinventeringen inte var komplett. Åtgärder var dock inte tillräckliga enligt en konsultrapport som styrelsen behandlat. En stor mängd nycklar som tidigare anlitaad entreprenör överlämnade vid entreprenadstart gick inte att identifiera.

Bolaget har nu infört en tydligare styrning och kontroll av de två entreprenörer som för närvarande ansvarar för insamling av avfall i staden. Bland annat ställs tydligare krav på avgående och tillträdande entreprenör med syfte att begränsa störningar vid bytet. Till dessa krav finns knutna vitesklausuler bl.a. för förlorade nycklar. Till avtalen med entreprenörerna finns en bilaga som i detalj reglerar hur avvikelser och reklamationer ska hanteras

Bolaget konstaterar att nyckelhanteringen måste ses över och nya nyckelsystem tas fram i dialog med entreprenörer och fastighetsägare. Bolaget ingår tillsammans med staden i ett projekt för att införa elektroniska/digitala system för nyckelhantering. Detta arbete genomförs i samarbete med entreprenörer och fastighetsägare.

Revisionskontorets bedömning

Revisionskontoret bedömer att bolaget nu har en tydligare styrning och kontroll av de två entreprenörer som för närvarande ansvarar för insamling av avfall i staden.

2.1.3 Förtroendekänsliga områden

Revisionskontoret har genomfört en granskning av delar av det förtroendekänsliga området inom bolaget. De delar som har varit föremål för granskningen är representation, resor och konferenser samt bisysslor.

Syftet med granskningen var att bedöma om bolaget har ett förebyggande arbete och en tillräcklig kontroll av transaktioner inom det förtroendekänsliga området. En verifierande granskning (stickprov) har skett för att utreda om bolagsledningen och övriga anställda följer gällande regler för representation, resor och konferenser. För bissysslor har granskning skett av om bolaget har rutiner för att kontrollera dessa.

lakttagelser

Bolagets förebyggande arbete

I internkontrollplanen för 2018 finns upptaget kontroll av att stadens riktlinjer om mutor och representation efterlevs. Kontrollen visade bland annat brister i kontering av representation. Resultatet av denna kontroll har redovisats till bolagets ledningsgrupp och åtgärdats genom att införa extrakontroll på ytterligare ett konto (övriga personalkostnader).

Personalen informeras om gällande regler för representation och resor/konferenser via bolagets intranät och vid arbetsplatsträffar. Nyanställd personal informeras i samband med introduktion.

Extrakontroll av konton ”förtroendekänsliga poster” görs av ekonomiavdelningen. Kontroll ska ske av att program, syfte/ändamål och deltagarförteckning finns.

Resor/konferenser-regler och rutiner

Av bolagets policy för resor i arbetet framgår¹ bl.a. att bolagets anställda ska resa bara när det är nödvändigt och att tjänsteresor ersätts i så stor utsträckning som möjligt med telefon, video- och webbkonferenser. Vidare framgår att resetillstånd beviljas av överordnad chef för resor inom Sverige, inom Europa av avdelningschef och övriga världen av VD. VD:s resor beslutas av styrelsens ordförande eller vid dennes frånvaro vice ordförande.

Omfattning på resor och kost/logi t o m 2018-10-31

Konton	Kostnader, tkr
5810 Biljetter, resor	114
5831 Kost och logi	328
5832 Kost och logi i utlandet	46
Totalt	488

¹ godkänd av VD december 2015

I granskningen har 11 verifikationer valts ut för kontroll. Resultatet av granskningen visar att till samtliga granskade poster finns underlag som innebär att resan är redovisad i enlighet med bolagets regler.

Representation-regler och rutiner

Bolagets styrelse har antagit Stockholms Stads riktlinjer om mutor och representation. Bolaget har också utifrån stadens riktlinjer tagit fram egna riktlinjer kring representation och gåvor

Omfattning på representation och kurs/konferens t o m 2018-10-31

Konton	Kostnader, tkr
6071 Extern representation, avdragsgill	16
6072 Extern representation, ej avdragsgill	71
7611 Externa kurser/konferensavgifter	7 023
7612 Interna kurser(lokal,mat,logi)	448
7632 Intern representation, ej avdragsgill	341
Totalt	7 899

I granskningen har 11 verifikationer valts ut för kontroll. Resultatet av granskningen visar att bolagets regler och rutiner följts för samtliga poster utom en. För denna saknas program avseende en konferens.

Bisysslor-regler och rutiner

Av bolagets regler framgår att anställda på begäran ska anmäla bisyssla och lämna de uppgifter arbetsgivaren behöver för att bedöma bisysslan. Blankett för anmälan om den anställde har bisyssla eller inte finns framtagen. Blanketten ska endast lämnas om anmälan om bisyssla görs. På bolagets intranät redovisas de regler som gäller för bisysslor. Den anställde tillfrågas om bisyssla i samband med nyanställning.

Bedömning

Sammanfattningsvis bedöms att bolaget bedriver ett förebyggande arbete och har en tillräcklig kontroll av transaktioner inom förtroendekänsliga områden.

2.2 Bolagets ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat

I detta avsnitt redovisas en granskning av om bolagets resultat är förenligt med kommunfullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlin-

jer, gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten. Bedömningen avser såväl genomförandet som resultatet av verksamheten.

Sammantaget bedöms att bolaget i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bedömningen grundar sig på att det ekonomiska utfallet ligger i nivå med budget och att det verksamhetsmässiga resultatet är förenligt med kommunfullmäktiges mål och ägardirektiv. Revisionskontoret har dock noterat att prognossäkerheten i bolagets tertialrapporter kan förbättras och att bolaget inte helt nått årsmålen för ett antal av fullmäktiges indikatorer som rör stadens mål om hållbar energianvändning.

2.2.1 Bolagets ekonomiska resultat

Revisionskontoret har granskat tertialrapporter och bokslut med inriktning på bolagets prognoser och resultat efter finansnetto samt investeringsutfall. Av nedanstående framgår kommunfullmäktiges och koncernstyrelsens krav på resultat enligt budget 2018 och bolagets prognoser över resultat och investeringar. Årets fastställda avkastningskrav uppgår till 65 mnkr.

Resultat efter finansnetto exkl. reavinst/förlust (mnkr)

Bolagets budget	Prognos T1	Prognos T2	Bokslut
65	39	105	152

Resultatet blev 87 mnkr högre än vad som budgeterats, och förklaras främst av ökade volymer från VA-intäkter och anläggningsavgifter. Kostnaderna har överskridit budgeten framförallt på grund av att ett nerlagt investeringsprojekt (Loudden) har kostnadsförts. Skillnaden i prognosen i T2/2018 jämfört med det slutliga utfallet är 47 mnkr.

Investeringar (mnkr)

Bolagets budget	Prognos T1	Prognos T2	Bokslut
2 307	2 306	2 255	2 111

Investeringsvolymen är 196 mnkr lägre än budgeterat. Detta förklaras bl. a. av projekt blivit förskjutna i tid, att utgifterna för projektet för Stockholms framtida avloppsrening (SFA) blivit lägre p.g.a. lägre räntor, nerlagt projekt (Loudden) som i stället kostnadsförts. Skillnaden i prognosen i T2/2018 jämfört med det slutliga utfallet är 144 mnkr.

Revisionskontorets bedömning

Ovanstående sammanställningar visar att prognossäkerheten i bolagets tertiärrapporter kan förbättras. Bolagets avkastningskrav har uppnåtts.

2.2.2 Bolagets verksamhetsmässiga resultat

Revisionskontoret har granskat om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt ägardirektiv.

Bolagets uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål

Inom ramen för ILS, Stockholms stads system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, har kommunfullmäktige fastställt fyra inriktningsmål och 26 verksamhetsmål. Kopplat till verksamhetsmålen har även ett antal indikatorer fastställts. De indikatorer som bolagen omfattas av framgår av kommunfullmäktiges budget samt av den budget koncernstyrelsen har antagit för bolagssektorn. Respektive bolag ska ange årsmål för sina indikatorer och aktiviteter kopplade till fullmäktiges verksamhetsmål/ägardirektiv. I anvisningar för bokslut 2018 från Stadshus AB framgår vilka verksamhetsmål respektive bolag ska kommentera.

Revisionskontoret har granskat om bolagets styrelse har formulerat årsmål för respektive indikator- och att målen följs upp på ett systematiskt sätt. Vidare har revisionskontoret bedömt om större avvikelser mot budget har analyserats och förklarats på ett tillfredsställande sätt.

lakttagelser

Bolaget omfattas av 15 indikatorer som kommunfullmäktige har fastställt. Därtill har bolaget formulerat egna mål för verksamheten och fastställt indikatorer för att följa upp resultatet. Målen följs upp i samband med stadens ordinarie uppföljningstillfällen, d.v.s. i tertiärrapporterna och i slutet av året.

Av kommunfullmäktiges 15 indikatorer redovisar bolaget att fem har uppfyllts helt, fem har uppfyllts delvis och tre har inte uppfyllts. För två indikatorer redovisas inget utfall. Att inget utfall redovisas beror på bl.a. att underlag för helårsutfall finns framme först under första halvåret 2019.

Merparten av de indikatorerna som fullmäktige riktar till Stockholm Vatten och Avfall återfinns inom målområdet för "Klimatsmart Stockholm", och det är även här som de största avvikelserna redovisas. Bland annat har bolaget inte nått årsmålet för andel matavfall

till biologisk behandling. Här redovisas ett utfall om 25 % i förhållande till årsmålet 40 %. Entreprenörens brister i insamlingen, bl.a. avseende matavfallstömningar, uppges ha bidragit till att matavfall i stället gått till förbränning eller till andra anläggningar utan statistikredovisning.

Enligt bolagets redovisning har elförbrukningen varit högre 2018 än under föregående år. Orsaken anges bl.a. vara den varma sommaren med en ökad vattenförbrukning som följd. Detta har fått till följd att årsmålet för indikatorn ”Köpt energi (GWh) inte har nåtts. Inte heller har solenergi producerats i den omfattning som årsmålet anger eftersom den befintliga solcellsanläggningen har monterats ner under hösten som följd av en rivning.

Revisionskontorets bedömning

Bolagets resultat för 2018 bedöms i allt väsentligt vara förenligt med de mål som fullmäktige fastställt. Bedömningen grundas på en granskning av bolagets redovisning i verksamhetsberättelsen av i vilken utsträckning de verksamhetsmål, indikatorer och aktiviteter, som bolagen omfattas av har uppfyllts. Revisionskontoret noterar dock att bolaget inte helt nått årsmålen för ett antal av de indikatorer som rör stadens mål om hållbar energianvändning.

Avvikelser mot budget har analyserats och förklarats på ett tillfredsställande sätt.

Uppföljning av ägardirektiv och uppdrag

Uppföljningen av ägardirektiven ingår i ILS-rapporteringen. Bolaget har formulerat aktiviteter och i vissa fall indikatorer till ägardirektiven.

lakttagelser

Revisionskontoret har översiktligt följt upp hur bolaget arbetar med fullmäktiges ägardirektiv. De flesta av ägardirektiven som direkt riktar sig till Stockholm Vatten och Avfall återfinns inom miljöområdet. För att klara den ökade belastningen i och med att staden växer ska Stockholm Vatten och Avfall AB genomföra utvecklingen av Stockholms framtida avloppsrening. Det befintliga reningsverket i Henriksdal ska byggas ut och moderniseras och Bromma reningsverk kommer att stängas. Projektet benämns Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA).

Projektet har beviljats en investeringsbudget om 9 172 mnkr (2017). Utfall för SFA:s investeringar för 2018 är 57 mnkr lägre än budgeterat. Det miljötillstånd som Mark- och Miljöövervakningen lämnade

2017 är överklagat, och något nytt har ännu inte erhållits. Tidplanen för projektet har därför justerats under 2018.

Bolaget ska vara delaktig i arbetet med att utveckla system för insamling av matavfall i hela staden, både för hushåll och för verksamheter. För att lösa problemet med insamlingen i innerstaden, där det är svårt att ha separata kärl, planeras för en lösning med optisk sortering. En sorteringsanläggning ska byggas i Högdalen. Den beräknas vara i drift vid halvårsskiftet 2021 men ge helårseffekt först 2022.

Enligt fullmäktiges direktiv ska Stockholm Vatten och Avfall AB ta fram en handlingsplan för att säkerställa att stadens mål för matavfallsinsamling nås. En handlingsplan för ökad matavfallsinsamling beslutades av styrelsen i juni 2018. Samtidigt beslutade styrelsen även att förorda en obligatorisk matavfallsinsamling. Avfallsnämnden fattade beslut i december om att ge avfallsförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag till reviderade föreskrifter för stadens avfallshantering. Detta i syfte att införa obligatorisk matavfallsinsamling för matserveringar fr.o.m. 2021 och för hushåll och övriga verksamheter fr.o.m. 2023.

Revisionskontorets bedömning

Revisionskontorets samlade bedömning är att bolaget arbetar aktivt med att genomföra ägarens direktiv.

3. Uppföljning av tidigare års granskningar

Tidigare års granskning av bolagets verksamhet har utmynnat i ett antal rekommendationer. Revisionskontoret gör årligen en uppföljning och bedömning av hur bolaget har beaktat rekommendationerna, se *bilaga 1*.

Uppföljning visar att bolaget har beaktat revisionens tidigare rekommendationer.

Bilaga 1 – Uppföljning av lämnade rekommendationer

Gransk- ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar	Följs upp
		Ja	Delvis	Nej		
2017	Bolaget rekommenderas att säkerställa att LUF och stadens riktlinjer för direktupphandling efterlevs vad gäller konkurrensutsättning samt dokumentation av genomförda direktupphandlingar.	x			Uppföljande granskning under 2018 visar att bolaget i huvudsak har beaktat rekommendationerna, se avsnitt 2.1.1.	2018